

Sygn. akt II Ca 407/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Legnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Sylwia Kornatowicz (sprawozdawca)
Sędziowie:	SO Elżbieta Hallada SO Jolanta Pratkowiecka
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Zielińska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2013 roku w Legnicy

na rozprawie sprawy

z wniosku Z. Ł. (1)

przy udziale uczestników postępowania Z. Ł. (2), L. H. i M. Ł.

o zmianę stwierdzenia nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Złotorzy VI Zamiejscowy Wydział Cywilny w J.

z dnia 8 kwietnia 2013 roku

sygn. akt VI Ns 69/13

p o s t a n a w i a :

oddalić apelację.

Sygn. akt II Ca 407/13

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Złotorzy postanowieniem z dnia 8.04.2013 r., wydanym w sprawie sygn. akt VI Ns 69/13, oddalił wniosek Z. Ł. (1) o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Jaworze z dnia 10 września 2010 r. (sygn. akt INs 113/10) o stwierdzeniu nabycia spadku po J. Ł.. Uczestnikami postępowania są Z. Ł. (2), L. H. i M. Ł.. Ponadto Sąd Rejonowy orzekł, że każda ze stron ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd I instancji stwierdził, że w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku (sygn. akt INs 113/10) Z. Ł. (1) nie był prawidłowo zawiadamiany o terminach rozpraw, a wskutek

jego niestawiennictwa Sąd pominął dowód z jego zapewnienia spadkowego. Skutkiem powyższego było wydanie postanowienia, w którym Sąd Rejonowy stwierdził, iż spadek po zmarłym J. Ł. nabyli: żona Z. Ł. (2) oraz zstępni L. H., Z. Ł. (1) i M. Ł. po 1/4 części, przy czym udział spadkodawcy w gospodarstwie rolnym nabyli wyłącznie Z. Ł. (2), L. H. i M. Ł. po 1/3 części. Sąd pierwszej instancji wskazał, że Sąd rozpoznający sprawę o stwierdzenie nabycia spadku dopuścił się uchybień procesowych, pozbawiając Z. Ł. (1) prawa do obrony oraz możliwości udowodnienia swoich kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego. Powyższe okoliczności mogłyby stanowić podstawę do wznowienia postępowania w trybie art. 401 pkt 2 k.p.c. w zw. z art.524 k.p.c., ale nie mogą one stanowić podstawy do uwzględnienia wniosku złożonego w trybie art.679§1 k.p.c., który wysuwa na plan pierwszy konieczność powołania się na okoliczności faktyczne i środki dowodowe, których uczestnik postępowania nie mógł powołać w toku postępowania spadkowego (np. dlatego, że nie były jemu znane lub powstały później). Nadto Sąd pierwszej instancji wskazał, że nawet gdyby teoretycznie założyć, że właściwą drogą do wzruszenia postanowienia spadkowego z przyczyn, na które powołuje się wnioskodawca, jest art.679 k.p.c., to i tak jego wniosek podlegałby oddaleniu. Skoro bowiem Z. Ł. (1) poprzez czynność Sądu posiadał status uczestnika postępowania spadkowego, to musiałby wykazać przesłanki z art.679§1 k.p.c., tj. że nie mógł w tamtym postępowaniu podnieść okoliczności faktycznych, związanych z jego kwalifikacjami zawodowymi rolnika - co nie miało miejsca, gdyż posiadając w sierpniu 2010 r. wiedzę o toczącym się postępowaniu mógł skarżący na rozprawie wyznaczonej na wrzesień 2010 r. lub w apelacji od orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie powołać się na powyższe okoliczności. W każdym razie roczny termin na wystąpienie z wnioskiem, o którym mowa w art.679 k.p.c. upłynął w sierpniu 2011 r.

W apelacji od powyższego postanowienia wnioskodawca, domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie wniosku w całości, zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, a to:

- art.524§1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie przejawiające się w przyjęciu, że ustalony w sprawie stan faktyczny wskazuje, iż podstawą wniosku złożonego przez wnioskodawcę winna być skarga o wznowienie postępowania,

- art.679§2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy stan faktyczny w przedmiotowej sprawie jednoznacznie wskazuje na zasadność wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia spadkowego w tym trybie.

Skarżący podniósł, że nie sposób zgodzić się z argumentacją Sądu, iż poprzez postępowanie w trybie art.679 k.p.c. należy rozumieć „podstawę faktyczną” lub „podstawę dowodową”, natomiast merytorycznych zmian można dokonać tylko w drodze wznowienia postępowania. Powoływał się przy tym na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21.04.1994 r. (IIICZP 40/94), w której jednoznacznie stwierdzono, że uczestnik postępowania o stwierdzenie nabycia spadku nie może żądać wznowienia tego postępowania z powodu pozbawienia go możliwości działania oraz że z art.524 k.p.c. wynika, że tryb określony w art.679 k.p.c. zastępuje skargę o wznowienie postępowania. Nadto wskazał, że skoro wnioskodawca był całkowicie pozbawiony możliwości udziału w postępowaniu i nie mógł należycie reprezentować i chronić swoich praw, należało przyjąć, że nie stosuje się w stosunku do niego ograniczeń adresowanych do uczestników postępowania określonych w art.679§1 zd. 2 k.p.c., ponieważ w rzeczywistości nie był on uczestnikiem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie podlega uwzględnieniu.

Nie są zasadne zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art.524 k.p.c. i art.679 k.p.c. Sąd odwoławczy podziela pogląd Sądu pierwszej instancji, że brak było podstaw do uwzględnienia wniosku Z. Ł. (1) o zmianę stwierdzenia nabycia spadku, gdyż nie zostały spełnione przesłanki, o których mowa w przepisie art.679 k.p.c. Niewątpliwie w toku sprawy o stwierdzenie nabycia spadku po J. Ł. doszło do naruszenia przepisów postępowania, co pozbawiło Z. Ł. (1) możliwości działania. Niedopuszczalne bowiem było uznanie niepodjętych przez adresata przesyłek, wysłanych na niewłaściwy (niepełny) adres wskazany we wniosku (bez podania numeru domu i lokalu), za skutecznie doręczone na podstawie art.139 k.p.c. - zwłaszcza wobec informacji przekazanej przez uczestników na rozprawie w dniu 12.05.2010 r., że Z. Ł. (1) przebywa w Holandii (karta 12 verte akt sygn. INs 113/10).

Sąd odwoławczy podziela pogląd Sądu Rejonowego, że powyższe uchybienia nie mogły stanowić podstawy do zmiany stwierdzenia spadku w trybie art. 679 k.p.c., natomiast mogłyby stanowić podstawę do wznowienia postępowania na zasadzie art.401 pkt 2 k.p.c. w zw. z art.524 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu wznowienie nie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy postanowienie co do istoty sprawy kończące postępowanie może być zmienione lub uchylone na podstawie innych przepisów, w tym na podstawie art.679 k.p.c. Zauważyć należy, że w orzecznictwie i doktrynie nie ma jednolitości poglądów co do tego, czy w przypadku takich postanowień wyłączenie dopuszczalności wznowienia ma charakter bezwzględny. Za niedopuszczalnością wznowienia w takiej sytuacji opowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 21.04.1994 r., sygn. III CZP 40/94 (z krytyczną glosą Tadeusza Felskiego), a przeciwny pogląd wyrażony został w uzasadnieniu uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 10.11.1969 r., sygn. III CZP 56/69 oraz w postanowieniach Sądu Najwyższego z 26.11.2003 r., sygn. IIICK 144/02 i z 17.02.2011 r., sygn. III CZ 6/11.

Sąd odwoławczy stanowczo podziela drugi z przytoczonych poglądów. Jego uzasadnieniem jest istotna różnica zakresu przedmiotowego norm art.679 k.p.c. i art.524 k.p.c. Przepis art.679 k.p.c., który określany jest w doktrynie jako przepis "wznowienny", oparty jest na jednej tylko podstawie, jaką stanowi wykrycie nowych faktów i dowodów, natomiast art. 524 k.p.c. (i znajdujące tu odpowiednie zastosowanie przepisy o wznowieniu postępowania w procesie) wymieniają inne jeszcze podstawy restytucyjne oraz przyczyny nieważności, których art.679 k.p.c. w ogóle nie zawiera. Uwzględniając relację między wskazanymi przepisami, należy uznać, iż zakaz wznowienia postępowania zawarty w art.524§1 k.p.c. dotyczy jedynie pokrywającej się podstawy wznowienia, zatem wznowienie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku jest wyłączone jedynie w takim zakresie, w jakim dopuszczalna jest na podstawie art. 679 k.p.c. zmiana postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. W sytuacji prawnej nieważności postępowania spadkowego na skutek istotnych uchybień procesowych podstawa z art.679 k.p.c. nie zachodzi, gdyż przepis ten, jak wyżej wskazano, ograniczony został do jednej tylko – innej niż nieważność – podstawy wznowienia. W przypadku nieważności postępowania właściwym trybem wzruszenia postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku jest art.524 k.p.c. – i jest to w przekonaniu Sądu odwoławczego jedyny dopuszczalny tryb jako niepokrywający się z wyjątkiem z art.679 k.p.c. Potwierdzeniem takiego rozumowania jest także treść uzasadnienia uchwały 7 sędziów z dnia 10.07.2012 r. (sygn. III CZP 81/11), gdzie podkreślono, że jeśli dana podstawa wznowienia postępowania nie jest pochłonięta przez inną szczególną podstawę uchylenia albo zmiany prawomocnego postanowienia orzekającego co do istoty, to wówczas należy przyjąć dopuszczalność wznowienia. Skoro więc art.679§1 k.p.c. obejmuje jedną tylko z możliwych podstaw wznowienia, to tylko w zakresie tej podstawy wyłącza wznowienie w trybie art.524§1 k.p.c.

Z. Ł. (1) powołał się w złożonym w niniejszej sprawie wniosku na to, że nie wiedział o toczącym się postępowaniu spadkowym, gdyż nie mieszkał już wówczas przy wskazanej w tamtej sprawie ulicy (...), a ponadto przebywał czasowo za granicą. Dlatego zdaniem skarżącego postępowanie odbyło się bez jego udziału i pozbawiło go możliwości wykazania uprawnień do spadku. Takie zarzuty odpowiadają podstawie z art.401 pkt 2 k.p.c. w zw. z art.524 k.p.c. w postaci niemożności działania na skutek naruszenia przepisów prawa, a nie podstawie z art.679 k.p.c. w postaci wykrycia nowych faktów i dowodów.

Wskazać również należy, że wprawdzie uczestnik nie ma obowiązku podania we wniosku podstawy prawnej swojego żądania, a mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym, to w okolicznościach sprawy niniejszej brak było podstaw do nadania jej biegu stosownie do art.524 k.p.c. Wnioskodawca bowiem od początku reprezentowany był przez profesjonalnego pełnomocnika, który zarówno na rozprawie (karta 46), jak i w treści apelacji wyraźnie wskazywał, że intencją skarżącego było złożenie wniosku w trybie art. 679 k.p.c. oraz kwestionował tryb skargi o wznowienie postępowania.

W wyniku przedstawionych rozważań Sąd drugiej instancji uznał, że zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu, toteż apelacja wnioskodawcy nie mogła zostać uwzględniona i jako pozbawiona usprawiedliwionych podstaw została oddalona na mocy art.385 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c.